

Masajs Kattismis.

K i h g a.

Šis kattisms ir dabujams mahitaja Trej nams
id p^o Sunderseelas, tanni Iskaba, tur iknedela tajs
awihses izdohd, ko fang: "Tas Latweeschu draugs."

122

II. F.
Truj. Heron.
Miss. Letera masais
Kattismis,

298221.

Mahrtina Lutera
Masajs Katkismis.

I.

Tee desmits Deewa. baufti.

Tas pirmajs bauflis.

Tew ne buhs zittus sweschus Deewus turreht
preefsch mannim.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu pahr wiffahm leetahm bih-
tees, mihloht, un us to zerreht.

Tas ohtrajs bauflis.

Tew ne buhs Deewa tawa Kunga wahr-
du neleetigi (welti) walfahrt.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, fa mehs
pee wiina wahrda ne lahdam, nedf nepateesi Deewu
minnam, nei burram, nei mellojam, nei peewillam;
bet wiinau wiffas behdas peesaujam, luhdsam, rei-
jam un flawejam.

Tas treschajs bauflis.

Tew buhs to swehtu deenu swehtigt.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, fa mehs
to Deewa mahzibu un wiina wahrdu ne pulgojam,
bet to paschu swehtu turram, labpraht dsirdam, un
mahjamees.

Tas zettortajs bauflis.

Tew buhs tawu tehwi un tawu mahti
zeena gohda turreht, fa tew labbi flahjahs,
un tu ilgi dsihwo wirs semmes.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihloht, fa mehs
fawu tehwi un mahti un fungus ne pulgojam, nedf

apfaintinajam, bet tohs gohdâ turrâm, teem paklau-
figi effam, tohs mihtojam un zeenijam.

Das peektajs bauflis.

Tew ne buhs nofaut.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, fa mehs
fawam tuwakam pee wiinna meefas ne fahdu faiti,
nedf wainu darram, bet tam palihdsam un kalpojâ
eeksch wiffahm meefas behdahm.

Das festajâs bauflis.

Tew ne buhs laulibu pahrfahpt.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, fa mehs
fehfhifti un faunigi dshwojam eeksch wahrdeem un
darbeem, un ikweenam buhs fawu laulatu draugu
mihtohht un zeenihht.

Das feptitajâs bauflis.

Tew ne buhs fagt.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, fa mehs
fawa tuwaka naudu jeb mantu ne nemmam, nedf ar
wiltigu prezzj jeb prezzefchanu pee mums dabbujam,
bet wiinnam fawu mantu un usturreschanu palihdsam
wairoht un pafargahht.

Das astotajâs bauflis.

Tew ne buhs nepateesu leezibu doht prett
tawu tuwaku.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, fa mehs
fawu tuwaku nepateesi ne apmellojam, nedf peewit-
kam, aprunnajam, jeb tam fahdu niknu flawu dar-
ram, bet mums buhs to aishildinahht, wiffu labbu no
ta runnahht, un wiffas leetas par labbu greest.

Das dewitajâs bauflis.

Tew ne buhs eefahroht tawa tuwaka nammu.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, fa mehs
fawam tuwakam ar wiltu pehz wiinna mantu jeb nam-
mu ne twahrestam, nedf ar eemefteem tahs taifnibas
pee mums welfam; bet tam labprahht palihdsam, fa
tas to warr paturreht.

Das desmitajâs bauflis.

Tew ne buhs eefahroht tawa tuwaka fees-
wu, kalpu, kalponi, lohpu, nedf wiffu, fas
tam peederr.

Ras irr tas?

Mums buhs Deewu bihtees un mihtohht, fa mehs
fawam tuwakam wiinna feewu, faimi jeb lohpus ne
atwikkam jeb nowehrscham, bet tohs pakuhdinajam,
fa teem buhs palikt un darriht, fas teem peenahfahs.

Ro fakka Deews no wiffseem fcheem
bauflteem?

Winfch fakka tâ:

Es tas Kungs, tawâ Deews, esmu weens
stiprs un dusmigs Deews, fas par teem, fas
manni eenihht, tohs tehwu grehfus peemefle
pee teem behrneem lihds trescham un zettor-
tam augumam. Bet teem, fas manni mihto,
un mannus bauflus turr, teem darru es lab-
bu lihds tuhffstoscham augumam.

Ras irr tas?

Deews beedina sohdiht wiffas, fas schohs bau-
flus pahrfahpj. Tapehz buhs mums bihtees preeksch
wiinna dusmibas, un prett tahdeem bauflteem ne greh-
foht. Zurpretti apfohla winfch schehlastibu un wif-
fadu labbumu wiffseem, fas schohs bauflus turr. Ta-
pehz buhs mums wiinnu arridfan mihtohht ur us wiinnu
pafautees un labprahht darriht pehz wiinna bauflteem.

II.

Ea fwehta tizziba ar fawu isstahstischann.

Tas pirmajs tizzibas lohjeklis.

No tahs raddischanas.

Es tizzu eeksch Deemu, to Zehwu, wissu walditaju, radditaju debbests un semmes.

Ras irr tas?

Es tizzu, ka Deews manni raddijis irr ar wissfahm radditahm leetahm, mannim meesu un dwehfeli, azjis, aufis un wissus lohjeklus, sapraschanu un pilnu prahnu dewis irr un wehl schodeen usturr, turklaht drehbes un kurpes, ehdeenu un dsehreenu, ehkas un muischu, feewu un behrnus, tihrumus, lohpus un wissadu mantu, ar wissu, kas man wajjaga pee meefas un dshiwibas, baggarigi un ideenas wehl manni apgahda, no wissas breefmibas pasarga, un no wissa kauna paglabba un farga; un to wissnotat darra winsch no tihras tehwischkas, deewischligas lehnibas un schelastibas, bes wissa manna nopelna, un ka es tahdas dahwanas sanemt nezeenigs esmu. Par to wissnotat buhs man winnam pateikt un winnu flaweht, tam kalpohr un paklaufigam buht, tas irr teescham teefs.

Tas ohtrajs tizzibas lohjeklis.

No tahs pestischanas.

Es tizzu eeksch Jesu Kristu, Deewa weenigu peedsimmuschu Dehlu, muhsu Kungu, kas eenemts irr no ta fwehta Garra, peedsimmis no tahs jumprawas Marias, zeetis appaksch Ponziu Pilatu, frusta fists, nomirris un aprakts, semme fahpis eeksch elles, trescha deena augfchamzehlees no teem mirroneem, usfahpis debbests, sehdees pee labbas rohkas Dee-

wa, ta wissu walditaja Zehwa, no kurrenes tas atees teefahnt tohs dshiwus un mirruschus.

Ras irr tas?

Es tizzu, ka Jesus Kristus pateefs Deews, no ta Zehwa eeksch muhschibas peedsimmis, un arri-dsan pateefs zilweks, no tahs jumprawas Marias peedsimmis, irr mans Kungs, kas manni pasuddufchu un pasuddinatu zilweku atpestijis un atpirzis irr no wisseem grehkeem, no tahs nahwes un no ta wella spehka, ne ar seltu jeb sudrabu, bet ar fawahm fwehtahm un dahrgahm affinin, un ar fawu nenopelnitu zeefchanu un mirschanu, ka es winna pascha buhtu un winna walstiba appaksch winna dshiwotu, un winnam kalpotu eeksch muhschigas taifnibas, nenoseedsibas un fwehtibas, lihds ka winsch atkal augfchamzehlees irr no teem mirroneem, dshiwu un walda muhschigi, tas irr teescham teefs.

Tas treschajs tizzibas lohjeklis.

No tahs fwehtu-darrischanas.

Es tizzu eeksch to fwehtu Garra, weenu fwehtu kristigu draudsi, to beedribu to fwehtu, peesdoschanu to grehku, augfchamzelschanu tahs meefas, un weenu muhschigu dshiwoschanu; amen!

Ras irr tas?

Es tizzu, ka es zaur fawu paschu spehku un sapraschanu eeksch Jesu Kristu mannu Kungu ne warru tizzeht, nedl pee ta nahkt, bet tas fwehtajs Gars irr manni zaur to eewangeliumu (jeb preezasmahzibu) aizinajis, ar fawahm dahwanahm apgatsmojis, eeksch tahs ihstenas tizzibas fwehtijis un usturrejis, lihds ka winsch to wissu kristigu draudsi wirs semmes sapulzina, apskaidro, fwehti, un pee Jesu Kristu usturr eeksch ihstenas weenigas tizzibas. Eeksch tahs paschas kristigas draudses winsch

man un wisseem tizzigeem ifdeenas wiffus grehkus baggatigi peedohd, un pastarâ deenâ manni un wiffus mirzonus atkal usmohdinahs, un mannim un wisseem tizzigeem eefsch Kristu to muhschigu dsihwofchanu dohs, tas irr teescham teefs.

III.

Ea swehta luhgfschana ar sawu isstahstifchanu.

Muhsu Tehws debbests.

Ras irr tas?

Deews grihb muhs ar to labbinacht, ka mums tizzeht buhs, wiasch effoht muhsu ihstems Tehws, un meh's winna ihstemi behrni, ka mums preezigi, drohschi un ar stipru zerribu winnu peeluhgt buhs, lihds kâ tee mihti behrni sawu mihtu tehwu peeluhds.

Ea pirma luhgfschana.

Swehtih's lai tohp taws wahrds.

Ras irr tas?

Deewa wahrds irr jau no few pascha swehts, bet meh's luhdsam schinni luhgfschanâ, lai tas arridsan pee mums swehtih's tohp.

Râ noteek tas?

Rad Deewa wahrds schlihti un skaidri mahzih's tohp, un meh's arridsan swehtigi, kâ Deewa behrneem klahjabs, pehz to dsihwojam, to palihdsi mums, mihtais Debbesu-Tehws! Bet, kas ziettadi mahja, un dsihwo, ne kâ Deewa wahrds mahja, tas ne swehti muhsu starpâ to Deewa wahrdu. Par to pasfargi muhs, mihtais Debbesu-Tehws.

Ea ohtra luhgfschana.

Lai nahf tawa walsstiba.

Ras irr tas?

Deewa walsstiba nahf gan bes muhsu luhgfschanas no few paschas, bet meh's luhdsam schinni luhgfschanâ, lai ta arridsan pee mums nahf.

Râ noteek tas?

Rad mums tas Debbesu-Tehws sawu swehtu Garru dohd, ka meh's winna swehtam wahrdam jaur winna schehlastibu tizzam, un deewischfigi dsihwojam schein laizigi un tur muhschigi.

Ea trefcha luhgfschana.

Taws prahts lai noteek kâ debbests, ta arridsan semmes wirftu.

Ras irr tas?

Deewa labbajs un schehligajs prahts noteek gan bes muhsu luhgfschanas; bet meh's luhdsam schinni luhgfschanâ, lai tas arridsan pee mums noteek.

Râ noteek tas?

Rad Deews wiffu kaunu padohmu un prahtu lausch, un tam wakkas ne dohd, kas to Deewa wahrdu mums ne leek swehtigt, un winna walsstibu sawe pee mums nahf, prohti: tam wellam, tai pasfaulei, un muhsu meefas kahribahm; bet stiprina un usturr muhs pastahwigus pee sawa wahrda un eefsch tizzibas lihds pat muhsu gallam, tas irr winna schehligajs un labbajs prahts.

Ea zettorta luhgfschana.

Muhsu deenischku maifi dohd mums schodeent.

Ras irr tas?

Deews dohd to deenischku maifi bes muhsu luhgfschanas, irwisseem kauneem zilwekeem; bet meh's luhdsam schinni luhgfschanâ, lai wiasch mums to leek atsiht un ar pateezibu muhsu deenischku maiffanemt.

Ras irr ta deenischka maife?

Wifs, kas pee muhsu meefas usturreschanas un wajadsibas peederr; ar wahrdu: ehdeens un dschreens, drehbes, kurpes, ehkas, muifcha, tihrumi, lohpi, nauda, manta, labs saulahts draugs, rahmi behrni, labba faime, lehnigi un peetizzigi kunggi, labba waldifschana, labs gais, meers, wesseliba,

fauniga dšhwofšana, gohds, labbi draugi, ustizjami kaimini, un tā proģjam.

Ēa peekta luhģšana.

Un pamett mums muhsu parradus, k̄a mehš pamettam šaweem parradneekem.

Kas irr tas?

Mehs luhdsam šhinnī luhģšanā, ka tas Deb-
besu-Zehws ne gribbetu usluhkoht muhsu greh-
kus, neds winau deht tahdu luhģšanu mums ais-
leegt; jo mehš to, ko mehš luhdsam, ne eššam zee-
nigi, neds arridsan nopelnijufchi, bet wiafch grib-
betu mums to wifsnokat no šehlastibas doht; jo
mehš grehkojam ifdeenas dauds un pelnam zittu
neneeka, k̄a ween fohdibu. Tad gribbam mehš ar-
ridsan no firds peedoht un labdarriht teem, kas
prett mums apgrehkojahs.

Ēa festa luhģšana.

Un ne eewedd muhs eekfch fahrdinafšanas.

Kas irr tas?

Deews gan ne fahrdina neweenu, bet mehš
luhdsam šhinnī luhģšanā, ka Deews muhs grib-
betu pasargaht un usturreht, ka muhs tas wels,
ta pafaule, un muhsu meefa un affins ne peewilk,
neds eewedd eekfch netizzibas, isfamiffesšanas, un
zittahm leelahm kauna leetahm un grehkeem, un
jebfchu mehš ar teem fahrdinati captum, ka mehš
tomehr peħ, uswarram un wirfū paleekam.

Ēa feptita luhģšana.

Bet atpesti muhs no ta kauna.

Kas irr tas?

Mehs luhdsam šhinnī luhģšanā, fashu ar
ihseem wahrdeem fakkoht, ka muhs tas Debbesu-
Zehws no wiffada kauna tahs meefas un dwehfes-
les, mantas un gohda gribbetu atpestiht, un grib-
betu mums peħ, kad muhsu pehdiga stundina nahf,

wenu weeglu un šehligu gallu doht, un muhs
šehligi no šchahs behdigas pafaules pee femi nemt
debbefis.

Jo tew peederr ta walstiba, tas speħs un tas
gohds, muhschigi muhscham. Amen!

Kas irr tas? amen?

Man buhs teescham tizzeht, ka tahda luhģšā-
na tam Debbesu-Zehwam patihf, un paklausita irr,
jo wiafch pats irr mums pawehlejis tā luhgt, un
fohlijis, ka tas gribboht muhs paklausiht. Amen,
amen, tas irr: pateefi, pateefi, tam buhs tā notikt.

III.

No tahs fwehtas kristibas, ar winnas
isštahstifšanu.

P i r m ā f a h r t ā.

Kas irr ta kristiba?

Ēa kristiba ne irr fikes uhdens ween, bet tahds
uhdens, kas zaur Deewa pawehlesšanu irr speħ-
zinahs un ar Deewa wahrdu šaweenohts.

Kurei irr tee Deewa pawehlesšanas wahrdi?

Kad muhsu Kungs Jesus Kristus fakka: (Matt.
28, w. 19.) "Ēita zaur wiffu pafauli, un
darrait par mahzefteem wiffus laudis,
tohs kristidami eekfch ta wahrda Deewa
ta Zehwa, un ta Dehla, un ta fwehta
Garra."

Ohtrā fahrtā.

Ko dohd, jeb ko palihds ta fwehta kristiba?

Ēa padarra, ka tee greħti toħp peedohti, atpesti
no nahwes un wella, un dohd to muhschigu dšh-
wofšanu wiffseem, kas to tizz, k̄a tee wahrdi un
Deewa apfohlifšana mahza.

Ruzi irr tee Deewa apfohlifchana's wahrbi?
 Kad muhsu Kungs Jesus Kristus fakka: (Mark.
 16, w. 16.) "Kas tizz un tohp kristihts, tas
 taps swehts, bet kas ne tizz, tas taps
 pasuddinahts."

Zrefschâ fahrtâ.

Râ warr uhdens tahdas leelas leetas barriht?
 Uhdens to teefcham ne darra, bet Deewa wahrds,
 kas ar un pee to uhdeni irr, un ta tizziba, kas
 tahdam Deewa wahrdam uhdeni ustizz. Zo bes
 Deewa wahrda irr tas uhdens tikkai uhdens ween,
 un ne kahda kristiba; bet ar Deewa wahrdu irr
 tas weena kristiba, tas irr tahds uhdens, kas bag-
 gats no shehlastibas un tahs dsihwibas, un weena
 masgafchana tahs jaunass atdsimfchanas eefsch swehta
 Garra, kâ tas swehts Pahwils fakka: (Tit. 3, w. 5.
 un t. pr.) "Zaur to masgafchana tahs at-
 dsimfchanas un atjaunafchanas ta sweh-
 ta Garra, fo winsch irr islehhis pah
 mums baggatigi zaur Jesu Kristu, muhsu
 Pestitaju, ka mehs zaur wianna shehla-
 stibu taifnoti, mantineeki tohpam tahs
 muhschigas dsihwofchanas, pehz tahs zers-
 ribas; tas irr pateefs wahrds."

Zettortâ fahrtâ.

Ko apfihme tad tahda uhdens kristiba?
 Za apfihme, ka tam wezzam Ahdamam eefsch,
 mums ikdeenas, zaur noschehlofchana un atstahfcha-
 nu no grehkeem, buhs apfihzinatam tapt un mirt
 ar wisseem grehkeem un nifnahm fahribahm, un
 atkal ikdeenas preekschâ nahkt un uszeltees weenam
 jaunam zilwekam, kas eefsch taifnibas un schfih-
 stibas preeksch Deewa muhschigi dsihwo.

Kur stahw tas rakstihst?

Tas swehts Pahwils fakka: (Reem. 6, w. 4.)
 "Mehs ar Kristu effam aprakti zaur to kri-
 stibu eefsch tahs nahwes; ka, ittin kâ

Kristus irr usmohdinahts no mirroneem
 zaur to gohdibu ta Zehwa, tâpatt ar-
 ridfan mums buhs dsihwibas atjauna-
 fchanâ staigahkt."

V.

Tas swehts waffar-ehdeens.

Kas irr tas swehts waffar-ehdeens?

Tas irr ta pateefa meefa un affinis muhsu
 Kunga Jesus Kristus, ar tahs maifes un wihna
 mums kristiteem zilwekeem ehst un dsert no pafcha
 Kristus eestahdihts.

Kur stahw tas rakstihst?

Zâ raksta tee swehti preezas-mahzitaji: Mattëus,
 Markus un Lufkas, un tas swehtais Pahwils.

Muhsu Kungs Jesus Kristus tanni nakti,
 kad tas nodohhts tappe, nehme tas to maifi,
 pateize, pahrlause to, un dewe to faweem
 mahzefteem, un fazzija: Nemmeet un ehdeet,
 tas irr manna meefa, kas par jums tohp
 dohta; to darrait, mannis peeminnedami.

Zâ lihds arridfan nehme tas to bikkeri,
 pehz ta waffar-ehdeena, pateize, un dewe teem
 to, un fazzija: Nemmeet un dsereet wiffi no
 ta; schis bikkeris irr ta jauna eestahdichana
 eefsch mannahm affininim, kas par jums un
 par daudseem tohp isleetas par peedohfchana
 to grehku; to darrait, zeffahrt juhs to dsere-
 reet, mannis peeminnedami.

Ko palihds tahda ehfchana un dserschana?

Zo mahza muhs schee wahrdi: Par jums
 dohta, un isleetas par peedohfchana to
 grehku; prohti: ka mums swehtâ waffar-ehdee-
 nâ, peedohfchana to grehku, dsihwiba un swehtiba

zaur tahdeem wahrdeem dohta tohp; jo tur peedohschana to grehku irr, tur irr arridsan dsihwiba un ta muhschiga dsihwoschana.

Rà warr meesiga ehshana un dserchana tahdas leelas leetas darriht?

Ehshana un dserchana ween to gan ne darra, bet tee wahrdi, kas schè stahw: Par jums dohta, un isleetas par peedohschanu to grehku. Schee wahrdi irr pee tahs ehshanas un dserchanas swehta waffar-ehdeenâ tohti zeenijami, un kas teem pascheem wahrdeem tizz, tam no-reef, fo tee sohla, un fà tee skann, ar wahrdu: peedohschana to grehku.

Kas nemm tad tahdu waffar-ehdeenu zeenigi?

Gaweht un skaihti apgehrbtees irr gan preeksch zilweku azzim weena labba leeta, bet tas irr ihsti zeenigs un labbi fataisijees, kas scheem wahrdeem tizz: par jums dohta, un isleetas par peedohschanu to grehku. Bet kas scheem wahrdeem ne tizz, tas irr nezeenigs un ne labbi fataisijees; jo tas wahrds: "par jums" prassa wischkin tizzigas firdis.

Pirmajs peelikkums.

No tahm debbesu-walstibas atflehgahm.

Kas irr tahs debbesu-walstibas atflehgas?

Tahs debbesu-walstibas atflehgas irr tas spehks, fo muhsu Kungs Kristus schinnâ pasaulè sawâ wahrdâ eexehlis irr, teem, kas sawus grehkus no firds noschelo, eeksch pateefas tizzibas us Deewa Zehwa schehlastibas un ta Kunga Jesus dahrgas nopelnischanas grehku-pameschenu luhdsahs, un no grehkeem atkappjajs, tohs grehkus peedoht, un teem,

kas no grehkeem ne atkappjajs, tohs grehkus paturreht, pehs pascha Kristus wahrdeem.

Kahdi irr tee wahrdi Kristus?

Muhsu Kungs Kristus fakka ta swehta Jahna eewangeliuma grahamatâ (nod. 20, w. 21.) tà:

Meers lai irr ar jums, fà manni tas Zehws irr suhtijis, tà es juhs suhtu. Un to fazzijis, wiasch puhte us teem, un fazzija: Memmeet to swehtu Garru. Kam juhs tohs grehkus pamettifeet, teem tee pamesti; un kam juhs tohs grehkus paturreseeft, teem tee paturreti.

Ro dohd jeb fo padarra mums labba tahs debbesu-walstibas atflehgas?

To mahja muhs tee wahrdi ta Kunga Kristus: Kam juhs tohs grehkus pamettifeet, teem tee pamesti. Jo ta grehku-pameschana zaur Kristus affinainu nahwi pelnita, kluhst eeksch Kristus wahrda teem tizzigeem eedohta, fà winnu tizziba eestiprinata un firds remdeta tohp; jo us tizzibu nahk meers firdi, kad tee grehki pamesti irr.

Rà warr mahjitajs, kas tikfai zilwets irr, grehkus pamest?

To mahjitajs ne darra fà zilwets no fewis, bet us Kristus pawehleschanas un apsohleschanas, fà winna wahrdi to isfakka: Memmeet to swehtu Garru. Kam juhs tohs grehkus pamettifeet, teem tee pamesti. Rà tam Kungam Kristum us pasaules spehks irr, grehkus pamest, tà wiasch pats tahdu spehku teem basnizas-tehweem jeb mahjitajeem eedewis irr, fazzidams: Rà manni tas Zehws irr suhtijis, tà suhtu es juhs; kas juhs dsird, tas dsird manni. (Luhkaf. eewang. graham. nod. 10, w. 16.)

Kahdeem buhs tohs grehkus pamest?

Tahdeem, kas ar firds noscheloschanahm sawus grehkus atsiht, un ar firds semnoschanu un tizzi-

bu zaur Kristu scheloschanas un eepreezinaschanas luhdsahs, kà Kristus us weenu melmenu-sehrdfigu fazzija: "Memmees drohfschu fir di, mans dehts, tawi grehki tew pamesti." (Matt. eewang. grahm. nod. 9, w. 2.) Un us weenu leelu grehziineeji, kas sawus grehkus apraudaja: "Tew tawi grehki irr peedohti. Tawa tizziba tew irr palihdsejusi. Eij ar meeru." (Luh-faf. eewang. grahm. nod. 7, w. 48. 50.)

Rahdeem buhs tohs grehkus paturrecht un ne peedoht?

Wisseem netizzigeem, kas eeksch grehkeem tih-schi paleek; kas deewischligas mahzibas pulgotaji irr, un no grehkeem ne atstahjahs. Kà muhsu Rungs Kristus mahja: (Matt. eewangel. grahm. nod. 18, w. 15. 17.) "Ja taws brahliis prett tew grehko, tad eij un pahrmahzi winnu starp tew un winnu sewischki. Kad winsch tewi klausa, tad tu effi tawu brahli mantojis. Un ja winsch ne gribb klaufiht, tad nemm pee sewim wehl weenu jeb diwi, ka no di-weju jeb treiju leezineeku muttes ikkatre wahrds tohp apstiprinahs. Bet ja winsch ir tohs ne klausa, tad to facki tai draudsibai; bet ja winsch to draudsibu ne klausa, tad turri to par paganu un muitineeku."

D h t r a j s p e e l i f f u m s.

Grehku = subdsefchanas.

1.

Wissu=spehzigais Deews, firde=scheligais Zehws! Es nabbags grehzijs zilweks tewim wissus sawus grehkus subdsohs, ar fo es esmu apgrehkojees doh-

màs, wahrdds un darbds; tas tew Zaisnam ne mas ne warr patift, un ar to gan esmu pelnijis tawu sohdi bu, laizigi un muhschigi. Bet schee man wissi no firde schehl, un gaufschi fahp, un es tewi luhdsahs, tawas baggatas schelastibas un tawa mihta Dehla Jesus Kristus ruhftas zeefchanas un mirschanas deht, tu gribbetu man nabbagu, grehziigu zilweku laipnigi schelohht, man wissus mannus grehkus peedoht, un mannim sawa swehta Garra spehku scheligi doht, ka warru atgreestees! Amen.

2.

Mihstajs basnijas-kungs, es arsihstohs preeksch Deewa un jums, weena Deewa kalpa, ka es nabbags grehziineeks ne ween eeksch grehkeem eenemts un peedsimmi, bet arridsan zaur saweem ihpaschdarriteem grehkeem breefmigi samaitajees un ar tahdeem Deewa dusmibu, to laizigu nahwi un muhschigu pasufchanu nopelnijis esmu. Sewischki esmu es arridsan sawus wezzakus un walditajus mas gohdajis, nedf teem, kà peederr, klaufijis; ar sawu tuwaku esmu es daschkahet bahrees, eenaidibà un dusmibà dsihwojis, un tà eeksch wissahm leetahm Deewam preetti darrijis; tas wiss irr man tohti schehl. Bet kad nu Deewam ta grehziineeka nahwe ne patihk, un Jesus Kristus pasaulé nahjis irr, tohs grehziineekus mefleht un swehtus darriht, tad eepreezajohs es ar to arridsan, stipri tizzedams, ka winsch arri man par labbu nahjis, manni mefleht un swehtu darriht, un ka Deews, tas Zehws, scha sawa mihta Dehla dahrga nopelnijuma labbad, manni scheligi usnems, un man wissus mannus grehkus peedohts; tahdu mannu tizzibu apstiprinahht, gribbu es liktees meelohht ar Kristus dahrgahm meefahm un affinim, man un wisseem kristiteem zilwekeem eestahditahm, un luhdsahs tapeh, mihstajs

basnizas-kungs, ka juhs gribbat mannus grehtus
zaur Kristu man peedoht, un mannu isbailotu firbi
ar Deewa wahrdeem eepreezinagt. Es sohlu Dee-
wam un jums, ka es ne gribbu jo prohjam wairs
rihschi grehtkoht. Amen!

B r i h w d r i k k e h t

peh; tahm eeksch likkumeem nospreestahm finnahm.

Rihgâ, zotâ Merz m. deenâ 1838tâ gaddâ.

Dr. C. E. Napieršk,

drikkėjamu grahmatu pahrluhkotais.

Das dieser Katechismus nichts gegen die heilige
Schrift und gegen die Grundsätze der Augsburgerischen
Confession enthält, wird von dem Rigaschen Evangelisch-
Lutherischen Stadt-Consistorio hiemit attestirt.

Riga, den 29. März 1838.

Dr. August Albanus,

Superintendent und Vice-Präsident des
Stadt-Consistoriums.

N° 149.

E. d. L a n g e,
Secretaire.

Rihgâ 1838.

Schis katkismis irr dabbutajams mahzitaja Trej nam-
mâ pee Sunder-celas, tanni istabâ, kur iknedelâ tahs
awihšes isdohd, to fauz: "Las Latweeschu draugs."

Trefchajs peelikums.

Rahdas grahmatas bibbelê?

A. Bezja testamenta grahmatas.

I. Stahstu grahmatas.

1) 5 Mohsufa grahmatas.

1ma Mohsufa grahmata stahsta, ka Deews
pafauli un zilwekus irr raddijis un kâ teem zilwekeem
wiffuwezzakôs laikôs peh; pafaules raddichanas irr
klahjees. Za arri stahsta pahr teem 3 ziltsehweem
to Israëta kauschu: Abraäma, Isaäka un Jehkaba.

2tra Mohsufa grahmata stahsta, kâ scheem
Israëta behrneem irr klahjees Egiptes-
semine, un kâ tee no Egiptes irr isgahjušchi,
un kâ teem Deewa baušsi irr dohti Sinai kalnâ.

3šcha Mohsufa grahmata mahza pahr
Zuhdu basnizas likkumeem un eeraddumeem,
pahpupureem, gaweschanašm un
schekihstischanašm.

4ta Mohsufa grahmata mahza wehl
pahreto paschu un wehl pahritteem
teefas likkumeem, kas teem
Israëta behrneem zaur Mohsu
tikke dohti. Za stahsta arrišan
pahritteem notikkumeem, kas
winneem gaddijahs tukšnefi.

5ta Mohsufa grahmata fanemm
wehl wiffu to ihfaki, pahreto
2trâ, 3šchâ un 4tâ grahmatâ
tikke runnahšes.

2) Josuäka grahmata stahsta,
kâ tee Israë-literi Kanaäna
semmi irr uswarrejušchi un to
tahm Israëta ziltim irr
isdallijušchi.

3) Sohgju (augstu teefataju)
grahmata stahsta pahr
scheem wihreem, kas lihds
Samuëla laikam pahr
Israëta laudim waldija,
un dauds zittas tautas
uswarreja.

4) Kettes grahamatâ mehs labbas mahzibas atrohdam, fâ tuweem affins raddeem kohpâ jadsihwo.

5) Diwi Samuëta grahamatas apraksta, fâ teem Israëta laudim irr klahjees ne ilgi preekfch ta laika, kad tee fawu pirmu Fehniu dabbuja. Schinnis grahamatâs irr arri stahsti pahre teem Feh-nineem Saula un Dahwida.

6) Diwi Fehniu grahamatas stahsta no teem pehdigeem Dahwida laikeem lihds tai ispohtifchanai tahs Juhdu walstibas un stahsta fewifchki pahre to, kas Israëta walstibâ notifke.

7) Diwi laiku grahamatas runna pahre to, kas wehl agraki un arri Dahwida laikâ ar teem Juhdu laudim notifke; fewifchki tahs arri sinnu dohd, kas ar Juhdu walstibu notifke.

8) Esra, 9) Neëmias un 10) Esteres grahamata stahsta, kas notifke no ta laika, kad tee Juhdu laudis bija zeetumneeki Babiloné, un fâ tee atpakkal irr nahkufchi us Juhdu semmi.

II. Mahzibu grahamatas.

1) Zjaba grahamatâ irr stahsti, kas dohd labbas mahzibas, lai zilweks ne palaujajs us fawu laimi, bet lai arri nelainé ne ismiffajs; lai ne apgrehfojajs, zittus nelaimigus zilwekus nemihligi noteefadams; un lai ne eedrohschinajajs, isgudroht Deewa padohmus, kad labbeem un deewabihjigeem zilwekeem daschreis fikti, un besdeewigeem turpretti schè labbi klahjajs.

2) Dahwida dseefmas irr flawas un pateifchanas dseefmas, zittas arri Deewa peeluhgchanas, fo tee deewabihjigi Juhdi tik labbi Deewa nammâ, fâ arri mahjâs dseedaja; zittas irr papreekfchfluddinaschanas us Kristu un winna walstibu.

3) Salamanna fakkami wahr di usteiz to deewabihjaschanu un labbus tikkumus, un arri dohd

labbas mahzibas, lai Deewu zeenjam un tam pagohdam dshwojam.

4) Mahzitaris Salamans arri tahdas pafchas labbas tikkuma mahzibas dohd, un fewifchki to pateefibu mahja, fa wiffas leetas pafaulé irraid neleetigas un nepastahwigas.

5) Salamanna augsta dseefma runna zaur lihdsibu no bruhstganna un bruhstes mihlestibas pahre tizzigas dwehfeles ilgoschanu pehz Deewa, winnas fabeedroschanu ar Deewu un winnas dshwibu eefsch Deewa.

III. Praweefchu grahamatas.

Zee praweefchi, 4 leeli (1. Esaïjas, 2. Jeremijas, 3. Ezekiels un 4. Daniels) un 12 wafi (1. Dsejas, 2. Joëls, 3. Amos, 4. Obadijas, 5. Jonas, 6. Mikus, 7. Nakums, 8. Abakuks, 9. Zewanijas, 10. Aggajus, 11. Zakarijas un 12. Malakijus) mahja, pamahja, rahj, eepreezina, un passubbinaja tohs Juhdu laudis us atgreeschanu, kad laime woi nelaimé teem usgahje, kad tee nepareisi dshwoja, un teem Deewa prahru itt skaidri fluddinaja; daschreis ar Deewa fohdibahm draudeja, daschreis Deewa schehligu palihgu apfohlija, un nahkamas leetas passuddinaja.

IV. Peeliktas grahamatas.

Pee wezza testamenta wehl zittas grahamatas irr peeliktas, kas arri labbas un derrigas mahzibas un pamahjischanas dohd. Eefsch zittahm no tahm mehs atrohdam stahstus; tà eefsch Juhdites, Tobiafa, Bahruka un Makkabeëru grahamatas, un eefsch teem gabbaleem no Esteres un Daniëla. Diwi no schahm grahamatahm, prohti: Salamanna un Sihrafa gudribas grahamata fewifchki dohd gudrus padohmus, gohdigi un taifni dshwoht.

B. Jauna testamenta grahmatas.

I. Etahstu grahmatas.

Ʒschetras eewangeliuma grahmatas, no Mattëus, Markus, Lufkas un Ʒahna, apraksta Ʒesus dšhwibu, ko winsch irr mahzjis, ko winsch irr darrijis, un kà tam scheinan irr klahjees.

Upustulu darbu grahmata, arri no Lufkas rakstita, stahsta, kà ta Kristus-mahziba pa pasauli isplehtusees, fewischki, kà tas Apustuls Pahwuls turklat palihdsejis.

II. Mahzibu grahmatas.

Ʒahs Apustulu grahmatas irr rakstitas woi us kahdahm kristigahm draudsehm, woi us kahdeem kristigeem mahzitajeem un draudses wezzakeem. Ʒeksch schahm grahmatahm mehš atrohdam kristigas mahzibas, isskaidroschanas, rahschanas un pamahzischanas pahr tizzibas un dšhwofchanas leetahm, un pahr to, kas zilwekeem schinni dšhwibà warr notift un useet. Ʒas Apustuls Pahwuls wissuwairak tahdu grahmatu irr rakstijis, prohti: 1 us to kristigu draudsi, kas Rohmas pilssehtà dšhwoja; 2 grahmatas us teem Korintereem; 1 us teem Galatereem; 1 us teem Ewesereem; 1 us teem Wihlippereem; 1 us teem Koloffereem; 2 us teem Ʒeffalonikereem. Wehl arri 2 grahmatas us to kristigu mahzitaju Ʒimoteufu, 1 us Titufu, 1 us Wilemonu; un warr arri buht, ka tas Apustuls Pahwuls to grahmatu us teem Ebreereem irr rakstijis, kas tomehr wehl naw ihsti sinnams. Des schahm wehl 2 grahmatas no Apustula Pehtera, 3 grahmatas no Apustula Ʒahna, 1 grahmata no Apustula Ʒehkaba, un 1 grahmata no Apustula Ʒuhdas.

III. Praweefcha grahmata.

Ʒahna parahdischanas grahmata irr kah-

da aprakstischana (us paredsetaju wihsti), kà tai kristigai tizzibai, un winnas apleezinatajeem klahsees tannis pirmajòs laikòs, un kà kristiga mahziba pee galla usmarreschanu dabbuhs pahr Ʒuhdu un paganu tizzibu.

Zettorts peelikkums.

Pahr fwehtdeenahm un fwehtkeem.

Ʒau tee Ʒraëliteri to septitu deenu fwehtija un nosauze par to fwehtu duffeschanas deenu, kureà wajagoht Deewam kalpoht; jo, kà Mohsus stahsta, Deews, to pasauli raddijis, tai deenà effoht duffejis. Bet Ʒraëliteri tak zittadi sawas neddelas deenas skaitija, ne kà pehzak tee kristigi kaudis; jo winni eefahze ar to deenu, ko mehš fwehtdeenu sauzam, un beidse ar to, kas mums festdeena; bet tee kristigi to deenu, kas Ʒraëlitereem bija pirma neddelas deena, few par fwehtdeenu tadeht islaffija, ka tai neddelas deenà Pestitajs ne ween no mirroneem bija augšamzehlées, bet arri tas Swehts Gars teem Apustuleem usnahjis.

Mehš sawas fwehtdeenas skaitam ar basnizas gaddu, kas kahkabs ar to zettortu fwehtdeenu preeksch seemas fwehtkeem. Schahm tschetrahm fwehtdeenahm tas wahrds: adventes-fwehtdeenas; tas simejahs us to, ka winnas par peeminnu, ka Kristus atnahjis pasaulé.

Pehz tahm nahk, tanni 25tà Dezember, tee seemas-fwehtki. Schee irr par peeminnu, ka Ʒesus peedsummis. Astota deena pehz tam, imà Janwar, nahk seemas-fwehtku atfwehte un irr par peeminnu, ka Ʒesus pehz Ʒuhdu tizzibas tikke apgraishts; un ar to paschu deenu arri tas

darbu · gads eefahkās, tadeht to arri nofauz: ja u-
na · gadda deena.

Sestu Janwar · deenu mehš fwehtijam, peemin-
nedami ne ween, ka Jesus tiffe kristihts, bet arri
ka tee trihs gudri, kam ta swaigsne bija atspih-
dejuse, no austruma semmes nahze un Jesu apdah-
winaja. Tadeht to deenu sauzam woi treiju kungu,
woi swaigsnes, woi atspihdeschanas deenu. —
Tahš fwehtdeenās, kas tad lihds gawenu laifam
nahk, mehš sauzam par fwehtdeenahm pehž
atspihdeschanas deenas, un tahdu zittā gaddā
irr masak, ja leeldeenas agraki kriht, un zittā gad-
dā wairak, ja leeldeenas wehlaki; bet tak winnu
ne kad nam wairak, ne kà feschas.

No dewitas fwehtdeenās preeksch leeldeenahm
sahk tahš fwehtdeenās atkal skairiht zittadi, un
prohti tā: dewita, astota, septita fwehtdeena
preeksch leeldeenahm, un tā j. pr.; bet pehž
septitas nahk ar sawahm fesch fwehtdeenahm tas
gawenu laiks, kas nolikts par peeminnu, ka Je-
sus tik gauschi irr zeetis. Tai pirmaj fwehtdeenai
preeksch leeldeenahm arri irr tas wahrds: puhpu-
ku · fwehtdeena, tadeht, ka Jerusalemes eedsih-
wotaji, Jesu usnemdami sawā pilssehtā, sarrus no
palma · kohkeem zeltā iskaifija, un ka zittkahrt pal-
ma · kohkus zittadi us latwifki ne sinnaja nofaukt,
ne kà par puhputeem.

25tā Merz irr Jesus eed simšchanas fweht-
ki, kas par peeminnu, ka Deews Mariai likke stud-
dinahk, winna buhšchoht Pestitaja mahze; tadeht to
deenu arri sauz: Mahres pašuddinašchanas deenu.

Tai neddelā preeksch leeldeenahm nahk arri sakta
zettortdeena, kas ihpaschi par peeminnu, ka Je-
sus fwehtu wakkarinu eestahdijis; un schai deenai
tadeht tas wahrds: sakta, ka wežžōs laikōs tad to

Deewa · kaspofchanu eefahze ar teem wahrdeem is
Dahwida 23schas dseefmas: "Wiafch leek man us
salainahm gannibahm gannitees un t. j. pr." —
Leela peektdeena irr par peeminnu, ka Jesus pee-
krustu zeetis un mirris.

Leeldeenas · fwehtki irr par peeminnu, ka
Jesus irr augšchamzheles, un schee fwehtki il-
no gaddā us to fwehtdeenu kriht, kas pawassara
ta pirma pehž pilna mehness. Bet ja schee fweht-
ki us to paschu deenu kriht, kad Zuhdeem sawas
leeldeenas, tad mehš winnas fwehtijam aston dee-
nas wehlaki.

Tad nahk atkal 6 fwehtdeenās pehž leel-
deenahm lihds waffaras · fwehtkeem. Us to zet-
tortdeenu starp abbahm beidsamahm fwehtdeenahm —
tas irr ta 40ta deena pehž leeldeenahm — kriht Je-
sus pa · augstinašchanas jeb debbes · kaph-
šchanas deena, kas par peeminnu, ka Jesus tiffe
usnemts debbesis. Scho deenu Latweefchi arri
sauz par leelu krusta · deenu.

Waffaras fwehtki nahk 50tā deenā pehž
leeldeenahm un irr par peeminnu, ka Swehts Gars
Apustuteem usnahze, kad winni pehž Jesus aiseefcha-
nas weenprahīgi kohpā bija Jerusalemes basnižā.

Waffaras · fwehtku atfwehte jeb tahš
fwehtas trihsweenibas fwehtki kriht us to
fwehtdeenu pehž waffaras · fwehtkeem. No schahs
deenās lihds adwentes skaita tahš fwehtdeenās tā:
pirma, ohtra, trescha rc. fwehtdeena pehž waf-
ras · fwehtku atfwehtes. Jo agraki kahdā gaddā
leeldeenas kriht, jo wairak tahdu fwehtdeenu rohnahs;
bet ne kad tahdu nahk wairak, ne kà 27; un ta peh-
diga irr arri ikreis basnižas · gaddam par pabeigu.

Mu wehl stahstisim pahz zittahm deenahm, ko zit-
tās semmēs fwehti, zittās ne.

Jahna deena irr Jahna, ta kristitaja, dsimschas nas deena, un to tadeht us 24tu Jubni lifte, ta swehti raksti mums stahsta, Jahnis 6 mehneschus bijis wezzaks pahr Jesu.

Leela luhdsama deena irr eezelta no walbinees feem tapeh3, lai zilweki wehl fewischki apdohma, kas pee winnu dwehfeles meera waijaga, lai arri sawus grehkus noschehlo un atgreeschahs. Pee mums taggad ta treschdeena peh3 pirmas gawenu swehtdeenas irr par luhdsamu deenu.

Plaujama swehtdeena irr eezelta tapeh3, lai zilweki Deewam jel arri ihpafchigi pateiz par semnies augleem. Mufsu mallas taggad to pirmu swehtdeenu peh3 Mikkeleem swehti par plaujamu swehtdeenu.

Lutera peeminneschanas swehtki irr eezelti, lai draudses tam Rungam fewischki par to pateiz, ka ras Luteram schehligi palihdseja, to kristigu tizzibu ats skaidroht no tahm leekahm mahzibahm, ar to kattoli to bija fajaukuschi. Pee mums schi deena tohp swehtita woi 19ta Dtktober, woi tai swehtdeenâ peh3 tam; jo 19ta Dtktober peh3 wezza kalendera irr ihsten 31ma Dtktober peh3 jauna, un schai paschâ deenâ Luters tanni 1517ta gaddâ ar to sahje, ka mahzija, grehku peedohschanu ne warroht pirft par naudu.

Wehl meh3 swehtijam aismiggufchu draugu swehtkus. Dee kriht us basnizas gadda beidsamu swehtdeenu un irr tapeh3 eezelti, lai Deewa preeeschâ arri fewischki sawu mihtu draugu peeminn, kas pa to gaddu aismiggufchi.

B r i h w d r i e e h t.

Rihgâ, 26ta April mehn. deenâ 1838ta gaddâ.

Dr. C. E. Napier sky,
driekiejamu grahmatu pahrluhfotais.

Das dieser dritte und vierte Anhang zum kleinen Katechismus Martin Luther's nichts gegen die heilige Schrift und gegen die Grundsätze der Augsburgischen Confession enthalte, wird von dem Rigaischen Evangelisch-Lutherischen Stadt-Consistorio hiemit attestirt. Riga, den 23. April 1838.

N° 163.

Dr. A. Albanus,
Superintendent und Vice-Präsident des
Stadt-Consistoriums.

E. D. Lange,
Secretaire.